

คำวินิจฉัยของ นายสุวิทย์ ธีรพงษ์ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๒๐/๒๕๕๓

วันที่ ๒๖ เมษายน ๒๕๕๓

เรื่อง การปฏิบัติหน้าที่ของวุฒิสภามาตรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๑๕ วรรคห้า (๑)

ประธานรัฐสภาขึ้นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญว่า ตามที่มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาเมื่อวันที่ ๔ มีนาคม ๒๕๕๓ คณะกรรมการการเลือกตั้งได้ประกาศผลการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาของเขตเลือกตั้งต่างๆ ซึ่งมีสมาชิกวุฒิสภาได้ทั้งหมดรวม ๒๐๐ คน ปรากฏว่าบุคคลที่ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภามาตรัฐธรรมนูญตามประกาศของคณะกรรมการการเลือกตั้งมี ๑๒๒ คน ส่วนอีก ๗๘ คน คณะกรรมการการเลือกตั้งไม่ประกาศให้เป็นบุคคลที่ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภา

จากการประกาศผลการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาดังกล่าวทำให้เกิดปัญหาในการปฏิบัติหน้าที่ของวุฒิสภาหลายประการ ดังนี้

๑. ผู้ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภา จำนวน ๑๒๒ คน จะประกอบกันเป็นวุฒิสภามาตรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๒๑ ได้หรือไม่

๒. ถ้าสมาชิกวุฒิสภา ๑๒๒ คน ยังไม่สามารถประกอบกันเป็นวุฒิสภาได้ สมาชิกวุฒิสภาที่ดำรงตำแหน่งอยู่ในวันที่อายุของวุฒิสภาสิ้นสุดลง (วันที่ ๒๑ มีนาคม ๒๕๕๓) จะต้องทำหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๓๑ วรรคสอง ประกอบกับมาตรา ๑๖๘ ต่อไปหรือไม่

๓. สมาชิกวุฒิสภาที่สมาชิกภาพสิ้นสุดลงเมื่อวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๕๓ (ที่ถูกต้องคือวันที่ ๒๑ มีนาคม ๒๕๕๓) และสมาชิกวุฒิสภาที่ได้รับเลือกตั้งเมื่อวันที่ ๔ มีนาคม ๒๕๕๓ มีสิทธิได้รับเงินประจำตำแหน่งและประโยชน์ตอบแทนอย่างอื่นที่กำหนดโดยพระราชกฤษฎีกาตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๒๕ หรือไม่

๔. สมาชิกวุฒิสภา ๑๒๒ คน ที่ได้รับเลือกตั้งเมื่อวันที่ ๔ มีนาคม ๒๕๕๓ สามารถปฏิบัติหน้าที่ เช่น การเข้าชื่อร่วมกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเพื่อร้องขอให้ประธานรัฐสภานำความกราบบังคมทูลเพื่อมีพระบรมราชโองการประกาศเรียกประชุมรัฐสภาสมัยวิสามัญตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๖๓ ได้หรือไม่

ปัญหาเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของวุฒิสภาดังกล่าว มีผู้มีความเห็นขัดแย้งกัน ๒ ฝ่าย คือ ฝ่ายแรก ได้แก่ สมาชิกวุฒิสภาที่พ้นจากสมาชิกภาพเมื่อวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๕๓ (ที่ถูกต้องคือวันที่ ๒๑ มีนาคม ๒๕๕๓) ซึ่งมีความเห็นว่าวุฒิสภาต้องประกอบด้วยสมาชิกวุฒิสภา

๒๐๐ คน ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๒๑ วรรคหนึ่ง ดังนั้น เมื่ออายุของวุฒิสภาชุดเดิมสิ้นสุดลง จะต้องดำเนินการเลือกตั้งทั่วไปเพื่อให้ได้สมาชิกวุฒิสภาครบ ๒๐๐ คน เสียก่อน วุฒิสภาชุดใหม่ จึงจะปฏิบัติหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญได้ และในระหว่างที่ดำเนินการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาได้ยังไม่ครบ ๒๐๐ คน สมาชิกวุฒิสภาชุดเก่าที่พ้นจากสมาชิกภาพยังคงต้องปฏิบัติหน้าที่ต่อไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๓๑ วรรคสอง และมาตรา ๑๖๘

ฝ่ายที่สอง ได้แก่ สมาชิกวุฒิสภาที่ได้รับเลือกตั้งเมื่อวันที่ ๔ มีนาคม ๒๕๕๓ ซึ่งมีความเห็นว่า สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาที่ได้รับเลือกตั้งมีสมาชิกภาพของการเป็นสมาชิกวุฒิสภาตั้งแต่วันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๕๓ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๑๕ วรรคห้า (๑) และสามารถปฏิบัติหน้าที่ในฐานะ สมาชิกวุฒิสภาได้ทุกประการ เพราะถึงแม้รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๒๑ วรรคหนึ่ง จะกำหนดให้วุฒิสภา ประกอบด้วยสมาชิกวุฒิสภา จำนวน ๒๐๐ คน แต่มาตรา ๑๒๑ วรรคสอง กำหนดให้ในกรณี ที่ตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาว่างลงไม่ว่าด้วยเหตุใดๆ และยังมีได้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาขึ้นแทนตำแหน่ง ที่ว่าง ให้วุฒิสภาประกอบด้วยสมาชิกวุฒิสภาเท่าที่มีอยู่ ดังนั้น สมาชิกวุฒิสภา จำนวน ๑๒๒ คนที่ คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศผลการเลือกตั้งให้เป็นสมาชิกวุฒิสภา จึงสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ และประกอบกับเป็นวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๒๑ แล้ว วุฒิสภาที่ครบวาระเมื่อวันที่ ๒๑ มีนาคม ๒๕๕๓ จึงไม่มีอำนาจตามมาตรา ๑๓๑ วรรคสอง และมาตรา ๑๖๘ ของรัฐธรรมนูญอีกต่อไป

ปัญหาเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้ง และการปฏิบัติหน้าที่ของวุฒิสภา ดังกล่าวก่อให้เกิดความสับสนขึ้นกับประชาชน และเป็นปัญหาสำคัญที่อาจจะเกิดขึ้นกับการเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในอนาคตอันใกล้ ประกอบกับเป็นปัญหาเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ขององค์กร ตามรัฐธรรมนูญ จนเป็นเหตุให้บุคคลที่คณะกรรมการการเลือกตั้งไม่ประกาศให้เป็นผู้ได้รับเลือกตั้ง เป็นสมาชิกวุฒิสภา และสมาชิกวุฒิสภาที่ได้รับการเลือกตั้งตามประกาศของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ได้มีหนังสือร้องขอให้ประธานรัฐสภาเสนอเรื่องพร้อมความเห็นให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย

ประธานรัฐสภาได้พิจารณาแล้ว เห็นว่าปัญหาดังกล่าวเป็นปัญหาที่เกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ ของคณะกรรมการการเลือกตั้งที่ส่งผลกระทบต่อการปฏิบัติหน้าที่ของวุฒิสภา ซึ่งเป็นองค์กร ตามรัฐธรรมนูญ เป็นปัญหาที่สร้างความสับสนขึ้นในหมู่ประชาชนทั่วประเทศ ถือได้ว่าเป็นปัญหาสำคัญ ที่มีผลกระทบต่อกระทำการให้เป็นไปตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ ประกอบกับเรื่องนี้เป็นปัญหา ที่ก่อให้เกิดความสับสนในหมู่ประชาชนทั่วประเทศ อันอาจส่งผลกระทบต่อกระทำการเลือกตั้งโดยตรง

ดังนั้น เพื่อเป็นการยุติปัญหาข้อโต้แย้งดังกล่าวข้างต้น จึงอาศัยอำนาจตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ เสนอเรื่องพร้อมความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยในประเด็นดังต่อไปนี้

๑. ในระหว่างที่สมาชิกวุฒิสภาชุดใหม่ได้รับเลือกตั้งมายังไม่ครบ ๒๐๐ คน นั้น การปฏิบัติหน้าที่วุฒิสภาตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญจะเป็นอำนาจหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภาที่ครบวาระไปแล้ว เมื่อวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๕๓ (ที่ถูกต้องคือวันที่ ๒๑ มีนาคม ๒๕๕๓) หรือสมาชิกวุฒิสภาชุดใหม่ที่ได้รับเลือกตั้งตามมาตรา ๓๑๕ วรรคห้า (๑) ของรัฐธรรมนูญ

๒. ถ้าสมาชิกวุฒิสภาชุดใหม่ที่ได้รับเลือกตั้งตามมาตรา ๓๑๕ วรรคห้า (๑) ของรัฐธรรมนูญ ต้องทำหน้าที่วุฒิสภาตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแล้ว หากสมาชิกวุฒิสภาที่ได้รับเลือกตั้งยังมีจำนวนไม่ครบ ๒๐๐ คน จะดำเนินการให้มีการประชุมเพื่อปฏิบัติหน้าที่ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญได้หรือไม่ พิจารณาแล้ว ประเด็นที่ต้องวินิจฉัยเบื้องต้นมีว่า ประธานรัฐสภามีอำนาจเสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ หรือไม่

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ บัญญัติว่าหากมีปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรตามรัฐธรรมนูญ ให้ประธานรัฐสภาเสนอเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยได้ เมื่อประธานรัฐสภาเห็นว่า มีปัญหาเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้งซึ่งเป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญ ปัญหาดังกล่าวส่งผลกระทบต่อการศึกษาปฏิบัติหน้าที่ของวุฒิสภา ซึ่งเป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญเช่นเดียวกัน จึงเป็นกรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรตามรัฐธรรมนูญแล้ว ดังนั้น ประธานรัฐสภาจึงมีอำนาจยื่นคำร้องให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ ได้

ข้อเท็จจริงฟังได้ว่า สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาจะสิ้นสุดลงเพราะครบ ๔ ปี นับแต่วันที่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งในวันที่ ๒๑ มีนาคม ๒๕๕๓ คณะกรรมการการเลือกตั้งจึงได้จัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาชุดใหม่เป็นคราวแรกหรือครั้งแรกตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๑๕ วรรคห้า (๑) ในวันที่ ๔ มีนาคม ๒๕๕๓ ผลการเลือกตั้งปรากฏว่า คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศรับรองผลการเลือกตั้งผู้ที่ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภา จำนวน ๑๒๒ คน ไม่รับรองผลการเลือกตั้ง จำนวน ๗๘ คน และคณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศให้มีการเลือกตั้งในรอบที่สองเฉพาะพื้นที่ที่คณะกรรมการการเลือกตั้งไม่รับรองผลการเลือกตั้ง จำนวน ๗๘ คน หรือ ๗๘ ตำแหน่งนี้ใหม่ คือ ให้ราษฎรในพื้นที่ดังกล่าวเลือกตั้งอีกครั้งหนึ่งในวันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๕๓ จึงมีปัญหาว่าสมาชิกวุฒิสภาชุดใหม่จำนวน ๑๒๒ คน จะปฏิบัติหน้าที่ในฐานะสมาชิกวุฒิสภาได้หรือไม่ หากปฏิบัติหน้าที่ไม่ได้ สมาชิกวุฒิสภาชุดเดิมจะปฏิบัติหน้าที่ต่อไปได้หรือไม่

ก่อนที่จะวินิจฉัยประเด็นที่ประธานรัฐสภาขอให้วินิจฉัย สมควรที่จะพิจารณาก่อนว่าการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาที่คณะกรรมการการเลือกตั้งได้ดำเนินการให้มีการเลือกตั้งตามพระราชกฤษฎีกาให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๒ เป็นคราวแรกในครั้งนี้แล้วเสร็จหรือเสร็จสิ้นหรือยัง

เพราะบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนุญ มาตรา ๓๑๕ บัญญัติว่า “นับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนุญนี้ ให้สภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนุญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๓๔ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมครั้งสุดท้ายโดยรัฐธรรมนุญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๖) พุทธศักราช ๒๕๓๕ ทำหน้าที่สภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนุญนี้จนถึงวันเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามมาตรา ๓๒๔ และให้วุฒิสภาดำเนินการตามรัฐธรรมนุญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๓๔ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมครั้งสุดท้ายโดยรัฐธรรมนุญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๖) พุทธศักราช ๒๕๓๕ ทำหน้าที่วุฒิสภาดำเนินการตามรัฐธรรมนุญนี้ จนถึงวันที่ครบสี่ปี นับแต่วันที่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งสมาชิกวุฒิสภามาพรรคห้า (๑) หรือวันเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภามาพรรคห้า (๒) แล้วแต่กรณี

.....๑๑๑.....

ให้สมาชิกวุฒิสภาซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนุญนี้ คงเป็นสมาชิกวุฒิสภาดำเนินการตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนุญนี้จนกว่าสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาจะสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนุญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๓๔ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมครั้งสุดท้ายโดยรัฐธรรมนุญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๖) พุทธศักราช ๒๕๓๕ หรือสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาสิ้นสุดลงตามมาตรา ๓๒๓ แล้วแต่กรณี ในกรณีที่ตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาว่างลงไม่ว่าด้วยเหตุใดๆ ให้วุฒิสภาประกอบด้วยสมาชิกวุฒิสภาเท่าที่มีอยู่

มิให้นำบทบัญญัติมาตรา ๑๐๗ (๓) มาตรา ๑๑๘ (๓) มาตรา ๑๒๑ มาตรา ๑๒๕ (๒) และ (๓) มาตรา ๑๒๖ (๒) และ (๓) มาตรา ๑๒๗ มาตรา ๑๓๐ และมาตรา ๑๓๔ มาใช้บังคับกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามพรรคสองและสมาชิกวุฒิสภามาพรรคสาม

ในกรณีที่มีเหตุให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภามาพรรคสามสิ้นสุดลงพร้อมกันทั้งหมดให้ดำเนินการให้มีการเลือกตั้งวุฒิสภามาบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนุญนี้ ในคราวแรกดังต่อไปนี้

(๑) ในกรณีที่สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาสิ้นสุดลงเมื่อครบสี่ปีนับแต่วันที่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง ให้ดำเนินการเลือกตั้งให้แล้วเสร็จภายในหกสิบวันก่อนวันครบสี่ปี ในกรณีเช่นนี้ ให้อายุของวุฒิสภาและสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาที่ได้รับเลือกตั้ง เริ่มนับตั้งแต่วันที่สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภามาพรรคสามสิ้นสุดลง

.....๑๑๑.....

และมาตรา ๑๒๑ บัญญัติว่า “วุฒิสภาประกอบด้วยสมาชิกซึ่งราษฎรเลือกตั้งจำนวนสองร้อยคน ในกรณีที่ตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาว่างลงไม่ว่าด้วยเหตุใดๆ และยังมีได้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาขึ้นแทนตำแหน่งที่ว่าง ให้วุฒิสภาประกอบด้วยสมาชิกวุฒิสภาเท่าที่มีอยู่”

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๒๑ บัญญัติว่า วุฒิสภาประกอบด้วยสมาชิก จำนวน ๒๐๐ คน แต่การเลือกตั้งคราวแรกหรือครั้งแรกตามพระราชกฤษฎีกาให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๒ ในวันที่ ๔ มีนาคม ๒๕๔๓ นี้ คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศรับรองผลของการเลือกตั้งว่ามีผู้ได้รับการเลือกตั้งเพียง ๑๒๒ คน ส่วนอีก ๗๘ คน คณะกรรมการการเลือกตั้งไม่รับรองผลการเลือกตั้ง เท่ากับว่าตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา ๗๘ ตำแหน่งนี้ยังไม่มีผู้ได้รับเลือก และคณะกรรมการการเลือกตั้ง ประกาศให้มีการเลือกตั้งรอบที่สองสำหรับสมาชิกวุฒิสภา จำนวน ๗๘ คนนี้ อีกครั้งหนึ่งในวันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๕๓ โดยมีได้มีการออกพระราชกฤษฎีกาให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาใหม่ แสดงว่าการเลือกตั้งครั้งแรกในวันที่ ๔ มีนาคม ๒๕๔๓ นี้ ยังไม่แล้วเสร็จ เพราะยังได้สมาชิกวุฒิสภาไม่ครบ ๒๐๐ คน จึงต้องให้มีการเลือกตั้งรอบที่สอง และถือว่ายังอยู่ระหว่างการเลือกตั้งคราวแรก จึงไม่มีการออกเป็นพระราชกฤษฎีกาให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาใหม่อีก แม้คณะกรรมการการเลือกตั้ง จะประกาศวันเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาคราวแรกขึ้นในวันที่ ๔ มีนาคม ๒๕๕๓ เวลา ๐๘.๐๐ น. ถึง ๑๕.๐๐ น. ก็ตาม และเมื่อพ้นวันเวลาดังกล่าวแล้วการเลือกตั้งคราวแรกนี้อาจจะยังไม่ได้เสร็จสิ้นก็ได้ เช่น ถ้าในวันที่ ๔ มีนาคม ๒๕๕๓ เกิดปัญหาหรือมีเหตุการณ์ขึ้นในบางท้องที่หรือบางจังหวัด จนไม่สามารถจะจัดให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งมาใช้สิทธิได้ เช่น เกิดอัคคีภัย อุทกภัย वादภัย หรือมีผู้ขัดขวาง การเลือกตั้ง แต่ในท้องที่อื่นๆ คงมีการเลือกตั้งตามวันเวลาดังกล่าวตามปกติ คณะกรรมการการเลือกตั้ง จึงต้องจัดให้มีการเลือกตั้งขึ้นใหม่ในท้องที่ที่เกิดเหตุการณ์ดังกล่าวเช่นนี้ แสดงให้เห็นว่าการเลือกตั้ง คราวแรกไม่จำเป็นต้องแล้วเสร็จในวันที่พระราชกฤษฎีกากำหนดเสมอไป ดังนั้นการเลือกตั้งในรอบที่สองนี้ จึงเป็นการเลือกตั้งต่อเนื่องจากวันที่ ๔ มีนาคม ๒๕๕๓ คือ ยังอยู่ในระหว่างการเลือกตั้งคราวแรก นั้นเอง เมื่อการเลือกตั้ง ยังไม่แล้วเสร็จ วุฒิสภาก็ไม่สามารถเปิดประชุมได้ นอกจากนั้นรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๒๑ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “วุฒิสภาประกอบด้วยสมาชิกซึ่งราษฎรเลือกตั้งจำนวนสองร้อยคน” และวรรคสอง บัญญัติว่า “ในกรณีที่ตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาว่างลงไม่ว่าด้วยเหตุใดๆ และยังมีได้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาขึ้นแทนตำแหน่งที่ว่าง ให้วุฒิสภาประกอบด้วยสมาชิกวุฒิสภาเท่าที่มีอยู่” ตามมาตรา ๑๒๑ วรรคหนึ่ง แสดงว่าวุฒิสภาต้องประกอบด้วยสมาชิก ๒๐๐ คนไม่มากหรือน้อยกว่านี้ เมื่อราษฎรเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาได้ยังไม่ครบ ๒๐๐ คน วุฒิสภาก็ไม่สามารถดำเนินการให้มีการประชุมได้

กรณีเมื่อการเลือกตั้งได้สมาชิกวุฒิสภาเพียง ๑๒๒ คน ยังขาดอีก ๗๘ คนนั้น ตำแหน่งของสมาชิกวุฒิสภา ๗๘ คนที่ยังขาดอยู่นี้จะถือว่าเป็นกรณีตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาว่างลง ซึ่งจะทำให้ วุฒิสภาประกอบด้วยสมาชิกวุฒิสภาเท่าที่มีอยู่ตามมาตรา ๑๒๑ วรรคสอง หรือไม่นั้น ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๒๑ บัญญัติว่า จะต้องมิสมาชิกวุฒิสภาครบ ๒๐๐ คนก่อนและมีเหตุทำให้ตำแหน่งบางตำแหน่ง

ว่างลง เช่น ตาย ลาออก หรือขาดคุณสมบัติ หากยังไม่มี การเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา แทนที่ใน ตำแหน่งดังกล่าวก็ให้วุฒิสภาประกอบด้วยสมาชิกเท่าที่มีอยู่ แต่ในกรณีนี้เป็นกรณีที่การเลือกตั้งคราวแรก ยังไม่แล้วเสร็จ ได้สมาชิกวุฒิสภาเพียง ๑๒๒ คน ยังไม่ครบ ๒๐๐ คน คงขาดอยู่อีก ๗๘ คน ที่ขาดอยู่ ๗๘ ตำแหน่งนี้ เป็นกรณีที่ยังไม่มีผู้ได้รับเลือกจึงยังไม่มีผู้ดำรงตำแหน่งไม่ใช่กรณีที่ตำแหน่งว่างลง ดังนั้นจะนำ มาตรา ๑๒๑ วรรคสองมาใช้บังคับในกรณีนี้ไม่ได้

ส่วนในกรณีที่สมาชิกวุฒิสภาไม่ครบ ๒๐๐ คน จะใช้รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๕๕ เพื่อเปิดประชุม วุฒิสภาได้หรือไม่ มาตรา ๑๕๕ บัญญัติว่า “การประชุมสภาผู้แทนราษฎรและการประชุมวุฒิสภาต้องมี สมาชิกมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของแต่ละสภาจึงจะเป็น องค์ประชุม ...” มาตรา ๑๕๕ นี้ กล่าวถึงองค์ประชุมคือ จะต้อง มีสมาชิกไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของ จำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่จึงจะประชุมได้ จึงไม่สามารถมาใช้บังคับกับสมาชิกวุฒิสภาจำนวน ๑๒๒ คนได้ เพราะได้วินิจฉัยแล้วว่า การเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาคราวแรกยังไม่แล้วเสร็จ และจำนวน สมาชิกวุฒิสภายังไม่ครบองค์ประกอบของมาตรา ๑๒๑ วรรคหนึ่ง คือ ๒๐๐ คน จึงจะดำเนินการให้ มีการประชุมไม่ได้ นอกจากนั้นหากจะนำ มาตรา ๑๕๕ มาใช้บังคับ ปัญหาจะมีว่า “สมาชิกทั้งหมด เท่าที่มีอยู่” มีความหมายว่าอย่างไร ในกรณีนี้สมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่จะมีจำนวนเท่าใด ๒๐๐ คน หรือ ๑๒๒ คน เพราะคณะกรรมการการเลือกตั้งรับรองผลการเลือกตั้งเพียง ๑๒๒ คนเท่านั้น เพราะ ฉะนั้นถ้าจะใช้ มาตรา ๑๕๕ คำว่า “สมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่” ต้องหมายถึง ๑๒๒ คน ไม่ใช่ ๒๐๐ คน ดังนั้น ไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งคือ ๖๑ คน เท่านั้น ไม่ใช่ ๑๒๒ คน

ปัญหาสุดท้ายมีว่าในระหว่างที่สมาชิกวุฒิสภาชุดใหม่ที่ได้รับเลือกตั้งยังไม่ครบ ๒๐๐ คน และยังไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ สมาชิกวุฒิสภาชุดเดิมจะปฏิบัติหน้าที่ต่อไปได้หรือไม่ มาตรา ๓๑๕ วรรคห้า (๑) อันเป็นบทเฉพาะกาลซึ่งใช้กับวุฒิสภาและสมาชิกวุฒิสภาชุดเดิมที่มีได้มาจากการเลือกตั้งได้ บัญญัติไว้ว่า “ในกรณีที่สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาสิ้นสุดลงเมื่อครบสี่ปีนับแต่วันที่พระมหากษัตริย์ ทรงแต่งตั้ง ให้ดำเนินการเลือกตั้งให้แล้วเสร็จภายในหกสิบวันก่อนวันครบสี่ปี ในกรณีเช่นนี้ ให้อายุของ วุฒิสภาและสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาที่ได้รับเลือกตั้ง เริ่มนับตั้งแต่วันที่สมาชิกภาพของสมาชิก วุฒิสภาตามวรรคสามสิ้นสุดลง” ตามบทบัญญัติดังกล่าวบัญญัติว่าให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภา ชุดเดิมสิ้นสุดลงเมื่อครบสี่ปีตามรัฐธรรมนูญเดิม และในบทเฉพาะกาลไม่มี มาตราใดบัญญัติให้สมาชิก วุฒิสภาชุดเดิมสามารถทำหน้าที่ต่อไปได้จนกว่าจะมีสมาชิกวุฒิสภาชุดใหม่เข้ารับตำแหน่ง ดังนั้น เมื่อครบ สี่ปีตามรัฐธรรมนูญเดิมคือวันที่ ๒๑ มีนาคม ๒๕๕๓ สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาชุดเดิมก็สิ้นสุดลง จึงไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่สมาชิกวุฒิสภาได้อีก ส่วนที่จะนำ มาตรา ๑๓๑ วรรคสอง ซึ่งบัญญัติว่า

“เพื่อประโยชน์ในการดำเนินการตามมาตรา ๑๖๘ ให้สมาชิกวุฒิสภาที่ดำรงตำแหน่งอยู่ในวันที่อายุของวุฒิสภาสิ้นสุดลงตามวรรคหนึ่ง ทำหน้าที่ต่อไปจนกว่าสมาชิกวุฒิสภาที่ได้รับเลือกตั้งใหม่จะเข้ารับหน้าที่” มาใช้บังคับกับสมาชิกวุฒิสภาชุดเดิมได้หรือไม่ คือให้สมาชิกวุฒิสภาชุดเดิมทำหน้าที่ต่อไปจนกว่าสมาชิกวุฒิสภาที่ได้รับเลือกตั้งใหม่จะเข้ารับหน้าที่ได้หรือไม่ ปรากฏว่า มาตรา ๑๓๑ นี้ อยู่ในหมวด ๖ ส่วนที่ ๓ ว่าด้วยวุฒิสภา ซึ่งเป็นบทบัญญัติที่ใช้สำหรับวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญนี้เท่านั้น หมายถึง วุฒิสภาที่ประกอบด้วยสมาชิกซึ่งราษฎรเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน สมาชิกวุฒิสภาชุดเดิมตามบทเฉพาะกาล มาตรา ๓๑๕ วรรคสาม ซึ่งสมาชิกภาพสิ้นสุดลงแล้ว เมื่อวันที่ ๒๑ มีนาคม ๒๕๕๓ จึงไม่อาจอาศัย มาตรา ๑๓๑ วรรคสอง เพื่อปฏิบัติหน้าที่ต่อไปได้

ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงวินิจฉัยว่า

๑. ในระหว่างที่สมาชิกวุฒิสภาชุดใหม่ได้รับเลือกตั้งมายังไม่ครบ ๒๐๐ คน นั้น สมาชิกวุฒิสภาชุดใหม่ และสมาชิกวุฒิสภาชุดเดิมไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้

๒. สมาชิกวุฒิสภาที่ได้รับเลือกตั้งยังมีจำนวนไม่ครบ ๒๐๐ คน ไม่สามารถดำเนินการให้มีการประชุมได้

นายสุวิทย์ ชีรพงษ์

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ